

IDŐK TANUJA.

(EGYETEMES MAGYAR UJSÁG.)

Szerkesztői szállás és kladó-hivatal:

molnár-utca, 14. sz. a.

Szerk. iroda: váci utca 19. sz. 2. em.

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozordással, valamint vidéken postai szétküldéssel egész évre 16 frt., fél évre 8 frt., negyedévre 4 frt.

Megjelenik a lap vasárnapokat és ünnepeket kivéve mindennap.

Hirdetések háromszor hasábozott soraért vagy annak helyéért 5 ujkr. s 30 ujkr. helyegdíj számítatik.

Pest, jan. 12.

Két fontos politikai okmány fekszik előttünk. A t. olyasó mindkettőt mai számunkban olvashatja. Értjük ő szentsége a pápa újvi viszonzatát, melylyel a francia parancsnokló tábornok üdvözlésére felelt, és Napoleon császár levelét ő szentségéhez.

Mi a francia politika fordulatát, melyet a világnak leginkább Lagueronniere ismeretes röpirata ada tudtára, a tavai megkezdett világdrama második felvonásának nevezük, s most megjegyezhetjük, hogy a drámai érdek-megfeszítés, vagyis az akadályok, az összetükközés és küzdelem tárgyai ugyancsak be vannak már szöve a második felvonásba. Kell-e, hogy úgy mondjuk, homlokegyenestebb összetükközés, mint mely az alább olvasható két okmányban oly világosan tükröződik? Napoleon császár egyenesen lemondásra híja fel a szent atyát december 31-én kelt levelében. Mondjon le a szent atya a fölkelte Romagnáról; állama többi részeinek birtoklását pedig biztosítsa a congressus által. Ez Napoleon levelének veleje.

Ezen, dec. 31-én kelt levél tartalmáról jan. elsején még alig lehetett a szent atyának tudomása; különben hihetők, hogy az újvi viszonzat Goyon üdvözlő beszédére azon esetben is csak így ütött volna ki.

Ő szentsége tehát határozottan ellene mond Napoleon sajtószereji javaslatának, sőt az általunk már tegnap érintett, Párisba küldött jegyzékben, mely valószínűleg egyszersmint válaszul szolgál a császári levélre, összes birtokainak előleges biztosításától tételezi föl a congressusban való képviseltetését.

A császár nem lévén hajlandó e kívánat teljesítésére, szomorúan fontos események elé nézünk.

Azonban mégis lehet remélni, hogy Napoleon, ki folyvást nagy gyöngédséget *ügyekszik* a szent atya irányában tanusítani, találni fog egy közép módot, mely szerént az olasz nemzet vágyainak akkép lehetend megfelelni, hogy egyszersmint a szent atya jogai se sértessenek és birtokai se csökkentessenek. Ez mind nem lehetetlen, kivált azon új módszer mellett, melyet a területváltoztatásra nézve divatossá tettek.

Ő szentségének, IX. Pius pápának viszonzata,

melyet az újvi köszöntések alkalmával a francia őrség főparancsnokához, Goyon grófhoz intézett.

„Ámbár szívünknek minden évben kedvesek valának a szerencsekívánatok, melyeket Ön, Tábornok Ur! derék tisztjeinek s a hadseregnek nevében, melynek Ön érdemteljes főparancsnoka, nekünk nyújtott: ezen évben mindazonáltal a rendkívüli események miatt, melyek egymásra következtek, kétszeresen kedvesek azok, mint-hogy Ön minket biztosít, miszerént a francia hadosztály, mely az egyházi államban tartózkodik, a catholicismus jogainak védelmére időzik itt. Isten áldása legyen Önön, e hadosztályon s az egész francia hadseregen; áldja meg Isten egyszersmint e nemes-szívű nemzet minden osztályát. S miközben mi azon Isten lábaihoz borulunk, ki volt, van és örökké lesz, szívünk alázatában kérjük őt, hogy áldásának bőségét és világosságát ama hadsereg és nép dicső fejére áraszsa, miszerént ez világosságának vezérlete alatt nehéz ösvényén haladhasson és bizonyos alapelvek „hamisságát”, melyek e napokban egy iratban fölbnerültek, melyet jogosan a hűzelgés emlékiratának és az ellenmondások méltatlan fercelményének mondhatni, megismerhesse. Reméljük, hogy ezen

világosság vezérlete mellett, — nem, többet mondunk, meg vagyunk győződve: hogy ő e világosság segítségével az *amaz iratban foglalt alapelveket kárhoztatni fogja*; amál inkább hiszszük ezt, minthogy oly adatok birtokában vagyunk, mikkel ő fölsége korábbi időkben bennünket megtisztelt, és mik amaz elvek nyílt kárhoztatását foglalják magukban. Ezen meggyőződéssel levén, esdünk az Urhoz, hogy áldását áraszsa a császárnéra s magas férjére, a császári heregekre s egész Franciaországra. —

Ezen viszonzat francia nyelven tartatott, melyet a szent atya igen jól beszél. Az összes tisztikarra nagy behatást gyakorolt az, s bizonyosnak mondatik, hogy a tisztek közt három gyorsíró is volt, kik megbízattak, hogy a szent atyának szavait a főparanesnokokhoz, híven leírják, azoknak híven való elküldhetése végett Franciaországba. A tisztek maguk megindulva állottak, s néhányan közölők, habár csak halcan, de mégis egy pár lépésre hallhatón mondák: „Igazá van!”

A francia császárnak levele IX. Pius pápa ő szentségéhez.

Páris, jan. 11-ről. A mai „Moniteur“ közölvén a pápa ő szentségének a római hivatalos lapban jan. 1-én megjelent viszonzását, azt jegyzi meg rá, hogy ezen viszonzás elmaradt volna, ha ő szentsége Napoleon császár dec. 31-ki levelének már birtokában volt volna.

A „Moniteur“ ezen levél szövegét következőleg adja: „Szentségednek dec. 2-ről kelt levele engem élénken meghatott. En teljes szabadelműséggel válaszolok reá. Engem mind az utóbbi háboru alatt, mind annak utána a legélenkebben foglalkodtatott az egyház állapota. Azon nyomatókos indokok közé, melyek engem oly régtől békekötésre indítottak, számítandó bizonynyal az amiatti aggodalom is, hogy a forradalom nagyobb előhaladásokat ne tegyen.

A tények logicája kérlelhetlen.

A szent szék irányábani engedelmességem mellett sem mellőzhettem bizonyos köz kötelezettséget azon nemzeti mozgalom irányában, melyet az Ausztria elleni háboru idézett elő.

Miután a béke meg lett kötve, Romagna megnyugtatósa végett ennek kormányzati elkülönítését s egy saját kormányzó kinevezését indítványoztam a pápának.

A congressus már-már összeáll.

A hatalmasságok nem fogják félreismerni a szent szék elvitázhatlan jogát a legatiók birtokához. Mindamelletti is valószínű, miszerint nem fognak erőszakot használni azoknak alávetése végett. Mert ezen esetben a legatiókat sok időn át katonailag megszállva kellene tartani. Ily foglalás csak növelné az olasz nép gyűlöletét s a nagyhatalmak féltékenységét. Ez annyit tenne, mint az ingerültséget, a vizslyát és a félelmet örökíteni.

Mit kellett hát most tenni? Különféle egybevetések nehézségeinek érett megrostálása után a szent szék érdekének legcélszerűbbnek látszik — sajnalattal mondom — a fellázadt tartományokat feláldozni.

Ha a pápa Európa nyugalma végett azon tartományairól, melyek neki 50 év óta csak bajt okoznak, lemond s a többi birtokáért biztosítékot kíván: ugy nem kétfelm, hogy a rend azonnal helyreáll.

Ekkor a szent atya a hálás Olaszhonnak hoszszú békét és a szent székek az egyházi állam nyugalmas birását biztosítaná. Szentséged nem fogja félreismerni —

miként hinni szeretem — az általam táplált érzelmekek. Felfojga helyzetem nehézségeit. Szabadelmű beszédemet jóra fogja magyarázni, minthogy emlékezni fog mindenne, amit én a katolikus vallásért és annak magas fejéért tettem. Egészen és őszintén előadtam itt véleményemet s ezt még a congressus előtt mulhatlan teendőmnek tartám. Bármiképp, híessen ki Szentséged elhatározása, kérem Szentségedet, tuss el, hogy az, Szentséged irányábani eddigi magamtartásán semmit sem fog változtatni.“

HIVATALOS.

1860. jan. 6-ról kelt

császári rendelet,

a birodalom egész területére nézve érvényes, melylyel a nem-keresztény vallású személyek tanuskodási képessége vonatkozólag önálló törvényes korlátozások megszüntetnek.

Minisztereim s birodalmi tanácsom meghallgatása után rendeltem:

1. §. Az általános polgári törvénykönyv 593. §-sa érvényen kívül helyeztetik, ennél fogva oly személyek is, kik nem keresztény vallást követnek, a keresztény végrendekekésénél érvényesen tanuskodhatnak.

2. §. A főnebbi határozat valamely kereszténynek olyan már megtörtént írás- és szóbeli végső akaratnyilvánításaira is alkalmazandó, melyekhez nem-keresztény vallású tanuk voltak meghíva, hacsak az örökhagyó már ezen rendelet közzétételének napja előtt meg nem halt.

3. §. Az általános törvénykezési rend 142. §-sa d) betűjének, a nyugoti galiciái törvénykezési rend 217. §-sa d) betűjének, az olasz törvénykezési rend 207. §-sa 4-ik szakaszának s a déli tiroli törvénykezési rend 216. §-sa 4. számának határozata, melynél fogva valamely zsidó zsidó mellett keresztény ellen kétes tanuak tekintetük, mind jövőre nézve, mind a folyamatban levő perekre vonatkozólag, szintén érvényen kívül helyeztetik.

Bécs, jan. 6. 1860.

Ferenc József s. k.

Gróf Rechberg s. k. Gróf Nádasdy s. k.

Legfelsőbb rendeletre:

Báró Ransonné s. k.

LEVELEZÉSEK.

Erdélyből. † *Mi hisz Erdélyben?* Alig van nemzet mely oly őszönserüleg vonzatnék fölismerésére s tömeges fölkarolására annak, ki föntartását s azt, hogy az európai műveltség színvonalára állandóan feljuthasson, föltételezi, mint a magyar. Hogy véralkatta olykor szomatitizhöz hasonló felbuzdulást kelt benne; hogy viszályokra való ezeréves hajlama kisebbszerű tárgyakban is pártokra osztja: az mit sem von le állításunk igazságából, amaz őszönnek csak árnyalatait képezvén. Főjelensége jelenleg az irodalom, tanodák és nevelés ügyének felkarolásában nyilatkozik. Ezt föltüntetni, irányát figyelemmel kísérni, kijelölni s hol szükséges, a célszerű kerékvágásba terelni, vezérelni: ez egy részben a napisajtonak is feladata.

Hogy kis hazánkban is örvendetes lendületnek indult a tanítás és nevelés ügye, ki sem fogja tagadni, és az, mi e tekintetben a katolikusok részéről történik, élénken emlékeztet a mult század azon szakára, amidőn

azon többi rént a né katolikus nagy dáink al guknak.

Nap melynek gyelmöke lehet, hõneratiõna nevelésne szerent e hivatot k gyelõt; n egyedül! Ez azonban hogy a nõ bõr csak

Nõn falukon ta vólõlag a tiõrok, a mår az élõ gedett leõ emlitett õ lenség? O teljesedõs hatják; m nultak; m várják. E de epen sz vatásnak. benne egy fizetõst h egészen el véleményb tetnek, hog guknak já vagy a fé õzükséges szvegyésõ is helyette

Tudõ ellõllettel k eiveszni, v dolgozni? megvan ál Nem mindõ igenis nõv midõn õpol

Igy t leányainka ges a felec szülékben hogy leány figyermeke

E gon tudõsításai tatkoõ mo vés tudomõ egyik szék velde alapõ Negyvenzeõ pitása igõ János és f adomõnyai mert az Ur fog megszõ

érzelmeket.
beszédem
fog min-
nak magas
itt vélemé-
n teendőm.
határozása,
tséged irá-
fog változ-

azon többször országul hozott törvények, melyek sze-
rént a négy bevett vallás egyenjogúnak határozottat, a
katholikusok részére is gyakorlatba vétettek, s katholi-
kus nagyaink lángoló hibuzgóságtól vezéreltetve tano-
daink alapítása által halhatatlan nevet vívtak ki ma-
guknak.

Napjainkban a nőnevelés nagyhorderejű ügye az,
melynek fölkarolására és előmozdítására lelkesünket fi-
gyelműket fordítani látjuk. S ha igaz, mit tagadni nem
lehet, hogy minden keresztény szellemben célzott rege-
nerationának a családot kell átfognia, úgy nemesak a nő-
nevelésnek fölkarolása, hanem azon körülmény is, mi-
szerént e nevelés eszközlése az e célra az egyház által
hivatott kezekre fog bízni, lelki örömmel tölti el a fi-
gyelőt; mert biztosítást lát, hogy az ügyet a nevelés
egyedül valódi alapjára, a vallásra szándék fektetni.
Ez azonban koránsem zárhatja el az ügybarátot attól,
hogy a nőnevelés oecónomiját illető észrevételeivel, ha-
bár csak eszmésere végett is, elő ne lépessen.

Nőnevelésre jelen körülményeink között néhány,
falukon tartózkodó nemescsalád nőnevelődeke mellett ki-
vételül a hivatalnokok, az ugynevezett városi honora-
tiorok, a kereskedők és iparosok leányai utasítják. Ha
már az életet vizsgáljuk, a sorsral legkevésbé megelé-
gedett leányokat és nőket leginkább a társaság most
említett osztályaiban találhatni. S honnan ez elégedet-
lenség? Onnan, mert reményeket táplálnak, melyeknek
teljesedését a szerencsétől, de nem saját erejüktől vár-
hatják; mert foglalatostkodni, de nem munkálkodni ta-
nultak; mert éltők biztosítását egyedül a házasságtól
várják. Ez természetes hivatása is ugyan a leánynak;
de épen szegénysége olykor legnagyobb akadály a hi-
vatásnak. Ha ugy neveltetett volna, hogy leendő férje
benne egyszersimint szerzőtársat is nyerjen, hány kevés-
fizetést hivatálnok nem lépne házasságra, mitől most
egészen elzáratik? Mikép segítheti ezen? Ugy, esekély
véleményünk szerént, ha leánynevelődekeink ugy nevel-
tetnek, hogy valamely iparágban is szereshessenek ma-
guknak jártasságot, hogy ez által képesek lehessenek
vagy a férjjel közösen háztartáshoz fogni, vagy — ha
özükséges — önmagukra hagyatva is megélni, vagy, ha
szegénységre jutottak, gyermekeik növelésében az atyát
is helyettesíteni.

Tudom én, hogy e javaslatomnak még most ezer
előítélettel kellend küzdenie. De vajjon jobb-e nyomorban
éveszni, vagy kétesjellemű vállalatokra szornlani, mint
dolgozni? A munkának megvan a maga szépsége, mert
megvan áldása. Unbecsülés, megelégedés annak kísérei.
Nem minden szülő hagyhat vagyon leányának, de oda
igenis növelheti, hogy a nyomortól megkíméltesse nek,
midőn ápolóik elhalnak.

Igy tehát állami vagy vasuti szolgálatra neveljük
leányainkat? fogják sokan kérdezni. E kérdésre felesle-
ges a felelet. Az eszközök könnyen feltalálhatók, ha a
szülőkben féléhred a szeretet és kötelesség azon érzete,
hogy leányaikról épen ugy kötelesek gondoskodni, mint
gyermekükiről.

E gondolatok támadának bennem, midőn közelebbi
tudósításaim folytatásaul az oktatás és nevelés terén mu-
tatkozó mozzanatokot leirandó, a következő szép törek-
vés tudomásomra jutott. Udvarhelyt, a lelkes Székelyföld
egyik székvárosában, több derék honfi egy kath. nőne-
velde alapítását tűzé ki dicserendő törekvésének céljaul.
Negyvenezer ezüst forint a töke, melyet a növelde ala-
pítása igényel s melyet az ügynek fővivői mélt. Henter
János és főt. Csató József udvarhelyi esperes a szeretet
adományából összegyűjthetni remélnek. S reménységök,
mert az Urban helyzet bízalom utján megindulva, nem
fog megszegyenülni. Az adakozásra való első felszólítás

mindjárt eleve tizezer forintnak aláírását eredményezé,
kinyervén egyszersimint kegyes főpásztorunk helybenha-
gyását is, ki a tőkét kétezer forinttal nevelni és a nő-
velde számára a tanulmányi alpból évi hatvan forintot
biztosítani méltóztatott. Hol a siker a vállalat kezdetén
ily kedvezően mutatkozik, ott a végeredmény nem lehet
kétes, annál is inkább, hogy a találcsony szeretet még
a vígalmak örömeit is az ügy előmozdításának eszközei-
vé nemesítve a Katalin napján rendezett bál folytán 900
forinttal növelé az alapot. (Vége köv.)

Szent-István-Társulati ügy. Bibornok herceg-
primás ő eminentiájának a Szent-István-Társulat vá-
lasztmányához intézett irata :

„A Szent-István-Társulat tisztelt választmányának
Pestén. Minél nagyobb örömmel és részvétellel kísértem
mindenkoron a Szent-István-Társulat eddigi üdvös, a
katholika hit- és egyház, különösen a jó és épületes
könyvek terjesztése által honunkban istapolása- és szil-
lárdítására irányozott buzgó törekvéseit; annál inkább
elzomorodtam, midőn azo: összehittközéről értesültem,
mely a „Religio“ című egyházi és irodalmi lapban köz-
zététetni szándékolt bizonyos cikk alkalmából, a neve-
zett társulat kebelében, jelesen a dec. 7-ki választmányi
gyűlésen előadta magát. Ily felettébb sajnós események-
nek, melyek, ha ismételtetnének, magának az annyira
érdemes társulatnak fennmaradását is kockáztathatnák,
jövöre elejét veendő, — de azért is, mivel illő és szükség-
es, hogy az említett lap egyházi minőségénél fogva, azon
egyház hatóságától közvetlen vegye utasításait, melynek
érdekeit képviseli, azt azon korlátok alól, melyeknek a
Szent-István-Társulat kezében, e társulat szűkebb mun-
kássági körének tekintetéből alá van vetve, ezennel
fölszabadított, és a fönt címzett társulat mélt. gróf elnö-
kének e hó 5-ről kelt megkeresése értelmében ugyan-
azon lap további kiadásának gondjától felmentem. —
Együttal a t. választmányának tudtára adom, hogy na-
gyontisztelendő s tudós Somogyi Károly társulati igaz-
gató ur, kinek valamint általában az egyház, ugy külö-
nösen a társulat iránti érdemeit maga a december 7-ki
választmányi gyűlés is, nem csak egyesén szölt tagjai ál-
tal, de testületileg is elismerte, legkevésbé sem két-
kedve indokainak tisztaságáról, melyektől a Religio ci-
mű lap szerkesztésében vezéreltetett egyedül irántami,
mint főpásztorra iránti fúti engedelmességéből késznek
nyilatkozott igazgatói hivatalát jövöre is viselni. Eze-
ket a t. választmány értésére adva, többiben a társulat
alapszabályai értelmében felhivom, hogy kötelességéhez
képest az említett összehittközés alkalmából egyesek ré-
széről, különösen a társulati igazgató urra nézve elő-
fordult minden sérelmet a kath. igazság és szeretet szel-
lemében orvosoljon, s engem aztán ezen orvoslás mi-
kenti foganatosításáról és eredményéről, ugy is mint
a társulat védnökét, ugy is mint megyei főpapját, érte-
sítsen. Táplál a remény, hogy az elmék megértve egy-
mást, a szívek is hajlandók lesznek békére, melyet hogy
a Szent-István-Társulat, és annak minden tagjai egy-
más közti ugy mint társadalmi viszonyaikban mindig
élvezzenek, szívemből ohajtom; s ezen benső ohajta-
somból meghatva, az eltűnő év küszöbéről mintegy kísé-
rettül a jövőbe főpásztori áldásomat adom rátok az
Atyának, Finnak és Szentléleknek nevében. Kelt Esz-
tergamban, 1859. dec. 29-én. Seitovszky János, bibornok-
primás, esztergami érsek s. k.

A Szent-István-Társulat választmányának ő emi-
nentiája elé terjesztett válaszirata :

„Főmagasságu Bibornok, Herceg-Primás, Érsek,
kegyelmes Védnökünk! A Szent-István-Társulat f. hó
5-én egybegyűlt választmányja Eminentiadnak hozzá m.

é. dec. 29-éről intézett atyai iratát osztatlan fiúi tisztelettel fogadta, s Eminentiadnak szomorúságában, mely a kérdésben forgó összeütközés alkalmából atyai szívét elhőtötte, teljes mértékben részt vesz. Tisztelettel, és megnyugvással fogadtuk Eminentiadnak a „Religio” egyházi és irodalmi lap körül tett intézkedését, mely midőn a társulat méltóságos gróf elnökének javaslata értelmében feloldozza ama lapot azon korlátok alól, melyeknek az a Szent-István-Társulat kezében, e társulat székebb munkássági körének tekintetéből alá volt vetve, egyszersmint épen ezen feloldozás által mintegy utoljára szentesíti a társulat a felsőbbségnek minden elengedése nélkül, sőt helybenhagyásával megállapított azon elvét: hogy a napi politikai kérdésekbe soha semmi szín alatt nem avatkozik. Megvalljuk, Eminentiad atyai iratában foglalt azon sorok: hogy a társulati igazgató ur „egyedül” Eminentiad „mint főpásztorra iránti fiúi engedelmességéből nyilatkozott késznek az igazgatói tisztelet továbbá is viselni,” némi meglepetést okoztak s azon határozatra szolgáltatott alkalmat: hogy Eminentiadnak alázatos fiúi tisztelettel tudomására hozzuk: mikép a társulati igazgató urnak igazgatói állása soha kérdésbe nem jött, discussio tárgya nem volt. az igazgató ur személye, jelleme, érdemei mindig kellő elismeréssel említettek, sőt ez elismerés a jegyzőkönyvben testületi kifejezést is nyert. A választmány hálás elismerésével találkozott Eminentiadnak az alapszabályok értelmében hozzá intézett azon felhívása, hogy a m. é. dec. 7-iki gyűlésen egyesek részéről előfordult sérelmeket orvosolja: e felhívást biztosítésként tekintvén arra, hogy a társulatnak az associatio természetében rejlő azon jogát, hogy statutumai körén belül minden e körbe tartozó dolgokról szabadon maga rendelkezik, Eminentiad tisztelni és sértetlenül föntartani kegyeskedik. Többiben az, amire Eminentiad orvoslást ajánlva célozni méltóztatik, azon intézkedés után, melyet Eminentiad a „Religio” lapra nézve tett, véleményünk szerint teljes mértékben teljesítve van a lelkünknek. Alatt ide mellékeltem azon önkényt tett nyilatkozata által, melynek az ő saját kívánságára jegyzőkönyvünkbe ígatasát elrendeltük. Fogadja Eminentiad atyai közbenjárásáért legalázatosabb fiúi köszönetünket; hiszünk erősen, hogy a béke, melyet Eminentiad számunkra ohajt, s mely után Istenben mi is esengünk, a társulat tagja közt tartós leend, ha mindannyian tiszteletben tartandják azon határokat, melyek közé a társulat azért zárta munkássága körét, mivel belátta, hogy — a mint ez az 1856-iki gyűlésen monda és helyeselve volt — a mely pillanatban azokat túllépne, azon pillanatban feloszlásának diplomáját írni alá. A választmány elérzékenyülve Eminentiad azon atyai szívélyes jóságán, mely a kegyes irat zárszávaiban nyilatkozik, legmélyebb fiúi pietással fogadta újévi főpásztori áldását, kérvén a Mindenható, hogy még sok újévre engedje viradni országunk aranyos áldornagyának életét, melyre az egyháznak és hazának, különösen pedig a Szent-István-Társulatnak oly nagy szüksége van. Ha meg volt szomorítva Eminentiad, szolgáljon vigasztalásul: hogy számtalan egyházi és hazafiai érdemeinek koszorujában nem utolsó gyöngyként fog ragyogni az utókor előtt az isteni gondviselés azon áldása: miszerént e társulat, tagjainak szilárd, józan és áldozatokra kész kath. szelleménél fogva, épen Eminentiad védnöksége alatt fejlett ki s nyerte jelenlegi virágzását. Ezek után magunkat és a társulatot Eminentiad főpásztori és védnöki kegyeibe és oltalmába ajánlva, legmélyebb tisztelettel öröklünk. Pesten, január 3. 1860. Eminentiadnak legalázatosabb fiai: a Szent-István-Társulat választmánya.”

Sümege és vidéke. Jan. 3-án 1860. Hón vártuk mi, (vidékünk jelesheji érzületét tolmácsolva) az „Idők Tanujá”-t; miután elkezeresre láttuk és tapasztaltuk némely hazafiatlan hazafiak szerénytelen és következetlen eljárását, kik be sem várván a kiáltó szükséglet pótló „Idők Tanujá”-nak létrejöttét, a rágalmazás köveivel hajigálták azt meg. Mindennek dacára az „Idők Tanuja” megszületett; adjon Isten hosszú életet, sok előfizetőt, egy szánakozót sem, de annál több irigy... akarom mondani, a nemes törekvésben vetélytársat!

Vizhangozván a hármás-béceken belül: Kazinczy! — nemzeti nyelvünk átalakítójának mi is a közel múlt év utolsó napján hálafünnepélyt szentelünk. A helybeli kaszinó nagytereme volt a csarnok, hol a város és vidék jelesheji már a kitűzött esti 7 órai harangszó előtt számosan megjelentek.

Hosszasnak kellene lennem, ha híven rajzolni akarám mindazon arcot, melyről a lelkesültség, s a nemzeti méltóság önéretének sugara tündökölt, főképen midőn *Bereza János* k. elnök ur az ünnepélyt megnyitó jeles beszédével lelkeinket az öskor diésőségébe átvárta. Magával ragadott, mondom, bennünk abba a lovasias, vítezi korbá, midőn még „nem a tudomány, de a kard védte a trónt, s éremell volt az őshaza védbástyája a — török ellen...“ De már a másik pillanatban visszahozta lelkünket a jelenbe, s így vizgasztal s bátorított: „A tudomány a nemzeti nagyság s országok talpköve. — Tudomány nélkül a nemzet tetszhalott, az ország beteg.“

Ezután *Czigány K. Thoma J. Szabó J. és Balogh Á.* urak e nap méltóságához illően választott s lelkesen elszavalt részént dícsbeszédet, részént jelesb költeményekkel még inkább fölvilanyozták a már ugys lelkesedésben uszó kebleket.

Szavalt közben a dalárda fölvaltva a zenével: majd *Kölessey*: „Isten áldd meg a magyart!” majd *Petőfi*, „Tied vagyok, tied hazám” lelkesítő dalokat éneklé, — melynek utóhangját két kézzel leste már a zenekar, hogy a hatalmas „Rákóczy-Induló”-val még azt a végső „Éljen”-t is kiesialja keblünk szentélyéből, melyet késsőbbre tartogatánk.

Most nemzeti szép szokás szerént a magyar áldomás volt a sor. A lakomat, részvény utján, helybeli vendéglősnök *Majszter János* ur oly fényesen állította ki, s oly pazarlón rakatta föl a sajtáságos magyar étkeket, s azt az igazi magyar földön termelt somlyai s badacsonyi nektárt, hogy csakugy görnyedeztek az asztalok. Gondoskodtunk, hogy le ne szakadjanak!

A mily mértékben trillt az asztal, oly mértékben telt a kebel s a szív hű érzettel és lelkesedéssel. — A jelesnél jelesebb toaszatoknak se vége se hossza nem volt; míg egyszer *Horváth J.* ur, komoly méltóságos hangon megszólalék: „Uraim! ma Kazinczy-ünnepélyt állítunk. E nagy nap méltóságához illő szent eszmét eleveníték föl s azt indítványozom: hogy a magyar nyelv átalakítójának tiszteletére s kegyeletés halának kifejezésének becsületére „könyvtárt” állítsunk... Nem folytatható tovább t. szóló ur, mert a 60—70 lelkesült magyar kebel egy varázsűfésre egyszerre kitért hangos „Éljen”-be, midőn az anyyi nemes, hazafias tetről diéséretesen ismert *Hamazetter V.* ur aláírási ívet teremtve, épen 20 fölvel megnyitá, körülhordozá s azonnal, csak készpénzben 117 ft. gyílt össze, ezenkívül többen utólagos fizetésre s könyvek ajándékozására is kötelezték magukat...

Nem mi voltunk ugyan az elsők, de tán nem is mi leszünk az utolsók, a nagy magyar író szelleme iránti hazafias hálartartozásunk lerovásában. Azonban a nagy

Zalában
ronat op
La
renc szá

F
körök e
nyek ta
fontos e
valami
hasztja
venel! ó
száira je
nem is

W
napí esz
vonulás
stozik, é
statu-s
fönállva
vetve, ó
lálkozni
fúlmerít
Napole
érvénye
Hagyju
mégis r
midőn l
ben rés
miseré
tatnia,
triához
akarja.
szenvét
ellenét
nyernie
midőn
minisztr
mondan

A
heves v
lewszky
kertilvé
lewszky
Ez már

T
Alig ké
lesz ten

O
talmaz
talált á
ség tis
-kell; r
mint a
gyünk;
miseré
nem ak
kath. e
egész f
mely vi
a nép, s
nak, mi
hanem
kor szö
nek, ne

Zalában a kis Sülteg mégis csak első volt! „Finis coronat opus!“

Lakománkat a mi zalai nagy eszilagunk Deák Ferenc szavaival végeztük: „Eljen a haza!“ R. lev.

POLITIKAI MOZZANATOK.

Franciaország. Páris, jan. 8-án. Alsóbb és felsőbb körök egyaránt telvők a legközelebb fölmerült események taglalása- s bírálgatásával. Alig tűnik le egyik fontos esemény a láthatár színvonaláról, már is újabb valami ragadja meg a figyelmet, izgatja föl vagy lohasztja le csakhamar a kedélyeket. Walewszky s Thouvenellök most a szerencsések, kiknek neveik szájáról szájra járnak és bekalandozzák az ismert világot, és talán nem is ok nélkül.

Walewszky kilépése a miniszteriumból nem mindennapi esemény, sokban különbözik más miniszterek visszavonulásától. Az ő kiléptével egész kormányrendszer változik, és pedig azon kormányrendszer, mely az egykori status-csinytól egész Orsini merényletéig határozottan fonállya, ezóta pedig kisebb-nagyobb ingadozással követe, de csak most és pedig végképen mellőzték. Találkoznak olyanok is, kik ugy vélekednek, hogy a most fölmerülő császári politika ama status-csiny óta élt már Napoleon agyában és csak kedvező pillanatra várt azt érvényesíteni, s idevonatkozólag különfelteket beszélnek. Hagyjuk mi a cizéteket, bármi alapuljanak is; de annyit mégis meg kell jegyeznünk, hogy már október havában, midőn Metternich herceg Compiegne-ben oly kiáltatásban részesült, a császár ki nyilatkozta Walewszkynek, miszerint neki ezúttal meg kell kulpolitikáját változtatnia, s Angolhon- és Piemonthoz inkább mint Ausztriához szólnia, ha a küllgyeket tovább is vezetni akarja. A gróf nem változathatta meg oly rögtön rokon-szenvét, de nem is leheté oly hamar három legnagyobb ellenfél Angolhon, Piemont és Napoleon hereget, megnyernie. Állása azonban csak akkor lön tarthatlanná, midőn *Billaut*, ki a grófnak szintén vetélytársa volt, a miniszteriumba lépett. *Billaut* most mindenható, mint mondani szokták.

A multkor már érintők, hogy a miniszteriumban heves vita keletkezett az ismeretes rőpirat fölött, Walewszky annak végképen elvetését sürgeté, mi nem sikerültvén neki, vissza kelle vonulnia a küllgyektől. Walewszky fellépésével a congressusnak is el kell maradnia. Ez már tökélyesen bebizonyul.

Thouvenell, Walewszky utóda, 14 nap mulva váratik. Alig kellend aggodnia az új miniszternek, hogy nem lesz tenivalója.

Olaszország. A „Nou. Nach.“ következőek tartalmaz : „Lagueroniére rőpirata hivatalos vizshangra talált *Ricasoli* beszédében, melyet ő a *florenai* nemzetőség tisztjehez tartott az újvi elfogadás alkalmával: „Kell; mondá, hogy mi mindnyájan, a kormány szintugy mint a polgárok a szabadság és erényesség apostolai legyünk; kell, hogy a világnak tanubizonyágot adjunk, miszerint mi a haladás és polgárisodás örök törvényeinek akarunk szolgálni; kell, hogy a pápának mint a kath. egyház fejének lelki küldetése- s nagyságának egész fényét biztosítsuk; de egyuttal mindazon rosznak, mely világi hatalmát szülté, véget kell vetni. Kell, hogy a nép, a munkás osztályok azon meggyőződésre jussanak, miszerint mi nem a vallást akarjuk megzámadni, hanem védeni, és az ő érdekeinknek inkább mint bármikor szolgálni. Kell, hogy a kömnyenlívők megőrintessenek, nehogy az illoitéletek- és aggodalmuaknak helyt en-

gedjenek, miket beléjük oltani kívánnak, hogy egy tisztán politikai kérdést vallásivá tegyenek.“

Poroszország. Berlin, jan. 9. Tegnap a kormányzó külön audientiam fogadta el az ausztriai követet, gróf Károlyit és annak megbízó levelét. Később a szász-hercegségi rendkívüli követet, Benst grótot fogadta el ő kir. fensége. Az országgyűlés f. hó 12-kén (csütörtökön) délelőtt 11¹/₂ órakor fog megnyitattni a kormányzó által a királyi palota felér termében.

Angolország. Cowley lord utazási céljáról Londonba ismét egy újabb kiadás merült föl. Mint Párisból a „K. Z.“-nak írják, utazásának az a célja, hogy az angol kormánynak következő javaslatot terjesszen föl: A congressus ne hívassék egybe hanem egy az olasz kérdést Páris és London közü egyezés szerent elintéző jegyzőkönyv az államok tanácsára meghívott hatalmaságoknak aláírás végett nyujtassék át. Az eturriai királyságról és Napoleon hereg kijelöléséről (ha mindjárt csak alkirályságra is) ismét sokat beszélnek. Túl a csatornán nem nagy rokonszenvel találkozik Napoleon javaslat: ezért is hivatott Cowley lord Londonba. Eszerent tehát tervben volna Napoleon hereget az eturriai királyság kormányzójává emelni a *genuai* hereg nagykorságra; ki jelenleg még nincs egészen hat éves. A *genuai* hereg Tamás Béla Győző, az 1855. évi febr. 10-én meghalt Ferdinánd hereg fia, született febr. 6-án 1854.

Spanyolország. Legközelebb leirtuk a mörök fegyverzetét; nem lehet érdek nélküli harcolásmódjokat tudni. Mielőtt támadást intéznének, szorosan meghatározzák a teendőket. Rendesen próbb csapatokra osztlanak; 400—500 ember csatlakozik, csakhogy ezek ismét három részre osztják föl magukat; az egyik harcol, a másik a sebestltek- és halottakat viszi el a csatartól és szedi el fegyvereiket, hogy helyöket azonnal pótolja; a harmadik osztály háttérben marad tartalékesapatnak. Ha az ellen távolabb áll meg, ugy szíklák vagy fák mögé vonultan megtámasztják hosszú löfgyvereiket, és ugy lönek az ellenre; ha közelebb jön, reárohannak és görbe kardjaikkal működnek, vagy épen körmeik- és fogaikat használják. Egész elszántsággal küzdenek; a megadásról szó sem lehet, hanem inkább elvérzenek, de részokról sem törekesznek valakit az ellenfél közöl fogolylyá tenni. Csata után, de még esata közben is fölszedik a golyókat, és rögtön használják a spanyolok ellen.

— *Madrid*, jan. 3-án. A „Gazetta“-ban olvassuk a castillejosi tábor főnökének tegnapi reggeli 9 órakor kelt következő haditudósítást: „Castillejos irányában előre nyomulok. Az ellenség elhagyván táborát, párhuzamosan halad velünk, de több mint kétórai távolságban. Tegnap veszteségünk több vala 150 sebestl- és 50 halottnál. Közöttük számos tiszt.“ A hadvezér hozzáteszi, hogy ő kifogyván az időből, tegnapi nem teheté jelentését; hogy a hadi sorhajó nem csak dieseretenes lövöldözte az ellenséget, hanem a nélkülözhető legénység partra szállván, a hajóskapitány vezérelte alatt a guerillákhoz csatlakozott. — A „Correspondens“ szerent a castillejosiak közel vannak a tengerparthoz és 5 órai távolságban „Alfonso“ erősségtől, mely a serralói tábor legszélső baloldalán emelkedik. Ezen erősségen kívül a ponton még néhány marrokkói erőd állott, honnan a „Castillejo“ nevezet származni látszik. Most csak egy toronynak néhány falát és romját láthatni még. Castillejostól Tetuanig hat óra járás. Nincs közlekedési ut, s a terület igen hegyes. —

Algesirishon az egészségi állapot kielégítőbb.

Oroszország. *Sz. Pétvárt*, dec. 30. A moszkvai hírlapban nem rég „felhívás a nemességhez“ jelent meg, jogainak védsére, alá volt írva *Stachovitsch*, a jeletzki

kertlet nemesség-marschallja. Ezen teljes névaláirással ellátott fölhívás tartalmának szenvedélyes és határozott volta igen feltűnő volt és tudakozták, mi bírhatta Stachovitsch urat ily lépésre. Az sült ki a dologból, hogy néhány év előtt az épen ily nevű nemesség-marschall saját paraszjai által gyilkoltatt meg. Tehát valaki igen rossz szándékból visszaél a meggyilkolt nevével, s a szándok épen azáltal volt világos, mivel saját paraszjai végezték ki a világból. A hírlapszerkesztő nem volt hibás, mert a fölhívás szabályszerűen, postán, a gyanútlan eredetnek összes jeleivel érkezett hozzá; mindenk fölötte pedig, mert a censura a nyomtatványt helybenhagyta.

Legujabb.

London, jan. 11. A Times jan. 9-i vezércikke szerint már múltévi augusztus hónapban, midőn a zürichi conferentian nehézségek adták magukat elő, a francia kormány javasolta Angolországának, hogy Olaszország rendezésére nézve bizonyos egyetértésre jussanak. Walewsky gróf arra beadtja lemondását, de visszavette azt, midőn a Moniteur az olasz hercegek visszahelyezésére kedvező cikket hozott. Az akkor javasolt alkudozások kedvére megkezdettek s Cowley ez ügyben utazott Londonba. A Times a két nyugati hatalom közti jó egyetértést most is ohajtja; de azt tanácsolja Angliának, hogy Franciaországtól különválva működjék Olaszországra nézve.

— Jan. 12. A M. Post oda nyilatkozik, hogy Anglia nem hajlandó biztosítani a pápa birtokait; ajánlja inkább, hogy Közép-Olaszország Piemont-hoz csatoltassék. Azon esetre azonban, ha Közép-Olaszban külön királysággá alakították, kiköti Anglia, hogy ott egy nagy hatalombeli herceg se lehessen király.

Róma, jan. 2. Bolognában új erődök építésén dolgoznak. Bnol gróf családjával együtt téli tartózkodásra ide érkezett. Maceratában a pápai csapatok egyik begyarkorlója meggyilkoltatt.

Turin, jan. 10. Az „Unione“ párisi levelezője, báró Petruccelli innen kiutasított.

Milano, jan. 10. A szökevény Perooco innen kiutasított. Dumas Sándor ide érkezett. Gróf Cavour a „Circolo Popolare“-tól parlamentari jelöltnék választatott, és ő erre beleegyezését adá.

Berlin. A „Nat.-Zeitung“-ot tudósítják Frankfurtból, hogy a bécsi kabinet a bajor kormányának egy, a würzburgi conferentia eredményeiről tett kimerítő nyilatkozatára adott viszonzatában emez eredményekben való megnyugvását nyilvánítja. Ausztria e viszonzatában a würzburgi conferentiában résztvett államoknak egyuttal támogatását igéri a szövetségi gyűlésen a bejelentett indítványokra nézve, még a kur-hesseni kérdést sem véve ki, Szászország előterjesztése szerint; kijelenti azt is, hogy a mennyiben amaz indítványok az osztrák birodalom viszonyaival összeegyeztethetők, az azok alapján hozandó szövetségi határozatokat tekintetbe fogja venni. A szövetségi hadi szerkezet elemezésébe az osztrák sítgróny nem boesátkozik ugyan, de Rechberg grófnak különbeni nyilatkozatai arra mutatnak, hogy az e tárgyban való javaslatok osztrák részről pártolásra is számíthatának.

Azi is jelentik Frankfurtból, hogy Poroszország a szövetségi hadiszervezet átalakítására vonatkozólag a szövetségi hadi bizottságban oda nyilatkozott, hogy egy egységes rendszerű hadsereg alakíttassék mindkét nagyhatalom parancsnoksága alatt, és a szövetség többi államaitól, Poroszországnak már több korábbi alkalom-

mal kifejtett nézetei szerint, megfelelő nagyobbmértvű tetteles hozzájárulást várván meg. (Valóságos *stylus Hegelianus*ban van írva ez a berlini közlés.)

Bern, jan. 11-én. A schweizi püspökök együttes kérvényt nyújtottak be a szövetségi gyűlésnek, Tessimek a lombard püspökségekből való kiszakítása ellen.

TUDOMÁNY, IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A földbirtoki jogviszonyok Magyarhonban.

Az allodiumok és feudumok magyarázata, s e két birtok rendszer összehasonlítása.

II. (Vége.)

Hogy sajátlag melyik király alatt lépett életbe e szokás, nehéz meghatározni; hanem anynyi bizonyos, hogy Nagy Clodwig király idejében (520-dik év körül) a laudemiumokról (hűbérdíj) már van említés a frank törvényekben¹⁰⁾, ami mutatja, hogy miután ezidőben a hűbéri javadalom elnyerésül, illetőleg a jószágba való beiktatásért hűbéri taksát kellett fizetni, a hűbérrendszer mármár tömör alakzattal bírt. Az is bizonyos, hogy a frankoknál már jóval előbb divatozott a hűbériség, semhogy a longobardok Italiát megszállották volna; 583-dik év után azonban, midőn a longobardok Italiát meghódították, frank szokás szerint az elfoglalt földeket a királyok saját vezeireik közt osztották ki, s így a hűbériség itt is megfészkelte magát. A merovingi házból származott királyok alatt a hűbéri jószágok fejedelmi ajándokoknak (munera regia) nevezettek¹¹⁾; Nagy Károly korszakában azonban már javadalomnak (beneficia), sehoh fordulván elő azon szó „feudum“¹²⁾. Ebből az következik, hogy csak határozott neve nem volt még a dolognak, de lényege a népvándorlási mozgalmak előtt is létezett már. Ennélfogva valamint igen sokan, úgy Rotteck is igen nagy tévedésben látszik lenni, midőn állítja, hogy a hűbériséget, mint jogrendszert, a középkorban feltűnt honfoglaló népek alapították meg¹³⁾. E nagy szabadelvű író mindenestre tévedésben élt, midőn a keletről Európába költözött ősnépek honkereső mozgalmában látta a feudalismus megalapítását. Mert e népek mind ősnépek valának, s a hűbérrendszer polgárisító hatásáról mítsem tudtak, midőn hazát-alkotó küzdelmeikben nyugat nemzetivel haresikra szállottak. Egyébiránt e vándornépek első megjelenése Európában sokkal válságosabb viszonyoktól is függött, semhogy ők új jogrendszert alkothattak volna. Mert ők még ott is, ahol győzedelmeskedtek, azon egytényen kívül, hogy csak lakföldet kívántak sze-

¹⁰⁾ Weber: Handbuch d. L. R. Tom. IV. Pag. 230.

¹¹⁾ Dufresne szerint munus regiumoknak.

¹²⁾ Schilter: De natur. success. feud. id. h. 3. §.

¹³⁾ Karl von Rottecks Allgemeine Geschichte. Vierter Band. Braunschweig 1848. 199. s. kk. 1.

rezni
lyásc
lettel
része
volna
volta
virág
Nagy
fordu
és tiz
mint
gánjo
földr
töltöt
Vasta
már
örök
társak
követ
feudu
észjog
feudu
rendst
tikai
hűbér
tartal
emmél
jogok
ben m
követ
zik. A
hatalo
engede
csak s
hát so
hűbér
egysz
egy ne
valami
a főnl
is. Míg
ség tén
nem eg
a haza
polgári
birtokj
hatalom
féle fok
gyűrűk
alatt, a

rezni, mindazon erkölcsi, jogi s méltósági befolyásoknak alávetették magukat, melyekkel a fejlettebb Európában találkoztak. E fejlettebb világ-részen pedig, mielőtt a népvándorlás megindult volna, a hűbérvisz, esirái már kifejlő állapotban voltak, sőt Nagy Károly időszakában már első virágzásban¹⁴⁾. Érdekes azonban tudni, hogy a Nagy-Károly idétté alkotott capitularékban sem fordul elő a „feudum” szó¹⁵⁾, s így a kilencedik és tizedik században föltűnt honkereső népek, mint a magyar, csak vakon engedtek azon magánjogi eszmék nyomásának, melyek az európai földrész egét tenyészítő léggel már korábban betöltötték. A hűbéri jószágok vagyis feudumok Vastag-Károly uralkodása alatt 884-dik körül már külön törvények által szabályoztattak, s örök használatra osztogattattak azon vitéz bajtársaknak, kik uraikat minden parancsszóra híven követték a harcba. Már ezekből is megérthető a feudumok jelentősége. Tegyük most egy rövid észjogszerű összehasonlítást az allodiumok és feudumok közt.

A szabad földbirtok vagyis allodiumok rendszere egy nem kevésbé erkölcsi mint politikai szép eszmen, a *szabadságon* nyugszik; a hűbérrendszer ellenben a *szolgaságon*.

Amabban minden polgári jog és kötelesség tartalma a nemzetegység eszméjéből folyik, s emélfogva az allodium-rendszer mellett polgári jogok s polgári kötelességek léteznek; míg emebben minden csak a személyes s a szerződészerű követelmények és kötelek föltételeiből származik. Amabban maga a nemzet vagy törvényes hatalom kezelője követel a polgároktól hűséget, engedelmséget s szolgálatot; emebben a hűség, engedelmség s szolgálat nem polgári, hanem csak személyes tartozás. Az allodium-rendszer tehát sokkal nemesebb s természetszerűbb, mint a hűbérrendszer, mivel az közkapcsolat szolgál egyszersmint a szabad birtokosok egyesülésének egy nemzeti léthez, melynek kebeléből származik valamint minden alárendelt polgár, úgy maguk a főnökök, vezérek, kormányzók, sőt a királyok is. Míg tehát az allodium-rendszer a *nemzeti egység* tényezőjeül tűnik föl, addig a hűbérrendszer nem egyéb, mint a nemzeti széttagolás eszköze, a hazaszeretet megölő mesterséges gépezete, a polgári méltóság lealacsonyítója, s a személy- és birtokjogok letiprója. A hűbérrendszerben a jog, hatalomkezelés, s a polgári osztályzatok különféle fokozatai úgy tűnnek föl, mint concentricus gyűrűk, hol egyik a másiknak állván befolyása alatt, a souverainitás körül mint közös gyúpon

körül forgott minden. És habár a középkor egész története igazolja azt, hogy midőn a hűbérvisz által a nép egyes osztályaiban rejtett erők szárait a hatalmasok s elvégre az uralkodók kezére játszani igen könnyen lehetett: a földbirtok jogi és országgazdászati fejlődésével szemközt mégis e rendszer minden időben nyomasztóan bizonyult be.

TÁROGATÓ.

— Magyarország hgprimása, főmagasságu Nagykeri Scitovszky János ur ő eminentiája, mult hetfőn rövid időre a fővárosba érkezvén, budai lakházában méltóztatott leszállni, s némely ügyek elvégzése s a fővárosi papság tisztelgésének elfogadása után tegnapelőtt a legjobb egészségben tért vissza székhelyére.

— A *Kazinczy-alapítványra* f. hó 10-kéig, amint ezt Tóth Lőrinc magy. akadémiai pénztárnok jelentése nyomán kivívaglik, a kibocsátott 223 aláírási ív közül csak 70 küldetett vissza, de már 19,446 frt. befizetés mellett, mely összegből 3500 frt. már részént Széplalom tehermentesítésére, részént a diesőült utódainak fölségelésére fordítottak.

— A *Kazinczy-alapítványhoz* gr. Dessewffy Emil 500., gr. Cziráky János 100., Úrményi József 200., b. Eötvös József 100., Radnódiay Sámuel 100., b. Eötvös Dénes 100., Zsivora György 100., b. Kemény Zsigmond 100 frt. urbéri kötelezvényekben, Deák Ferenc 100., Lónyay Menyhért. 200., Fogarassi János 100., Korizmicz László 100., gr. Csáky László 100., Hertelendy Gyula 100., Gorove István 100., Ráth Károly 100., Lángh Ignác 100., Janicsáry Dáme 100., Wodjaner Albert 500., Jeszenszky Lajos 100., Emich Gusztáv 100., Weiss Bernát 100 frttal járultak.

— *Bonne*, jeles hollandi csillagász szerint az idén V. Károly üstököse ismét látható lesz; föltűnése napja még nincs meghatározva, de augusztusig be fog köszönteni.

— A „*Pest. Lloyd*” azt hallja Bécsből, hogy felsőbb helyen meg akarják engedni a földbirtoki hitelintézetek föllállítását az egyes országokban.

— A *pesti nemzeti kaszinó* utolsó ülése folytán elhatározá, hogy a magyar Akadémia alapfőkéjének növelésére 4000, az akadémiai házra pedig 2000 frtot ír alá.

— A *műegylet* 1860-ki műlapja, a *Canzi* hazánkfia által festett *magyar szüret*, Charpentier párisi műintézetéből egypár példányban mutatványkép megérkezett s a tárlatban ki van állítva. A metszés sikerült, csupán az arccok színnyomatai sötétek; de ezen hibát lehetőleg ki fogják még javítani.

— A *pesti jótékony nőegyesület* f. hó 31-kén társas tánevigalmat fog rendezni a Lloyd helyiségeiben.

— *Felolvasások a fogyasztási vegytan köréből.* A magas oktatási ministerium az ismert bécsi vegyész Kletzinsky ur által fölterjesztett programot a díjtalan népszerű felolvasásokat illetőleg a fogyasztás vegytanáról, érett férfi-közönség előtt helybenhagyá, miután a közszéktanács e célra a wieden fő-realskola helyiségét följajánlá. Kletzinsky ur e felolvasásokat a fogyasztási anyagok vegytanáról a fogyasztók szempontjából indulva ki, szombaton, jan. 14-kén esti 6 órakor kezdi meg, s minden szombaton, ünneppapokat kivéve, ugyanezen órában és helyiségben fogja folytatni.

— A P. N. szerkesztősége következő levelet kapott a nemz. Muzem t. igazgatójától:

¹⁴⁾ Weber: Handbuch des in Deutschland üblichen Lehnenrechtes. Leipzig, 1897. I. Th. 53. s. kk. 1.

¹⁵⁾ Dufresne: id. m. P. m. 406.

T. Szerkesztő Úr! Midőn a H. M. Vásárhelyen múlt évi dec. 27-kén tartott Kazinczy-ünnepély rendezői részéről a Kazinczy-szoborra beküldetett 150 frt. átvételét hálás köszönettel elismerném, van szívesem a Tek. Urat örömmel arról értesíteni, hogy e célra már annyi pénz gyűlt össze, miszerént abból egy, a szobor teremben felállítandó Kazinczy-mellszobor kitélik; biztat azonban a remény, hogy a hontiaknak az irodalom és művészet iránti lelkesedése folytán, kivált miután a jelen farsangban hazaszerte közhasznú céllal összekötött bálok, a böhjben pedig hangversenyek is fognak tartatni, befolyand még annyi pénz, hogy a muzeumi parkban kortársai, — Kisfaludy Sándor és Berzsenyi közt felállítandó nagyszerűbb Kazinczy-emlék nem fog csak jámbor ohajtás maradni. Fogadjja stb.

Pest, jan. 10-kén, 1860.

Kubinyi Ágoston,
a m. nemz. Muzeum igazgatója.

Nemzeti színház. Jan. 11-kén, *Béldi Pál*, a Telemi-alapítványból 100 arany pályadíjjal jutalmazott eredeti szom. játék 5 felv. Szigligetitől. — Színházunkban most a dagály és apály ideje uralkodik; midőn operát adnak, a ház kicsiny, annyira megteelik, — s másnap már a legjobb dráma sem bír közönséget teremteni. Régi panasz ez már s még sínes segítve rajta, pedig csak a közönség lelkesülésétől függ. — De térjünk az előadásra; *Jóka* né, mint Béldi né, nemes művészzel, tiszta plasticával játszott, szavata pedig megindító volt. *Fekeli* a címszerep hű jellemzéssel, átgondoltsággal, de néhol kissé hidegen adá. *Hegedűs* az ingatag jellemű Apafit cletbűn személyesíté. *Tóth József* a cselszövő, áskálódó főpostamesteri jelesül képviselte. A csekély közönség élénk figyelemmel kísérte az előadást.

Tulajdonos kiadó és felelős szerkesztő: Főmunkatárs:
Lonkay Antal. **Gayar Alajos.**

Ipar, gazdaság, pénzügy, kereskedelem és közlekedés.

A bécsi cs. k. sz. nemzeti bank választmányi közgyűlése.
A cs. k. szab. nemzeti bank részvényeseinek választmányára f. é. jan. 9-kén tartotta az új banképületben évi közgyűlést. A bankigazgató Pipitz lovagnak b. Brentano cs. udv. biztos jelenlétében tartott előadásából a következőket vesszük ki: Az mindenekelőtt Kendler Károly bankigazgató haláláról emlékezett meg. Továbbá megjegyzé, hogy a bankjegyeknek ezüstre váltása a végrehajtásban azáltal ütközött legyőzhetlen akadályba, mivel a bíródalom oly háboruba keveredett, mely mindenfelől áldozatot kívánt. A háboru által okozott áprilisi 200 millió ft. költségre az állam 133 millióft bankjegyekben a néverték $\frac{2}{3}$ -ával számítva vett föl, mely összeg egyelőre 2% val kamatoz. Az állam által az angol költségre felvett 20 millió ft. ezüsten fog megtéríteni, ny hogy azzal az ezüstpénz-készletnek 1859. elején volt magassága fog elérni. A bank minden erejét megfeszíti, hogy a szabályszerűt készfizetést újra megkezdhesse, de azon meggyőződésben van, hogy célját csak akkor éri el, ha fáradozásait a közbizodalom támogatja; azt is várja, hogy errenézve az állampénzügyigazgatóság részéről a leghatályosabb rendszabályok fognak alkalmaztatni.

Azon megszorításokat, melyeket a bank az események következtében tenni kényszerítve volt, a következő számok mutatják: az 1858-diki 359 millió helyett escomptoztatott 1859-ben 276 millió; a kölcsönügylet, mely 1857-ben 408 millió volt, 1859-ben 347 mill. A szó alatti év rendkívüli viszonyai kényszeríték a nemzeti bankot úgy Bécsben, mint a koronaországokban külön hitelekkel sikeres segélyt nyújtani. A jelzálogügylet tetemesen szaporodt.

Árkelet a bécsi börzén jan. 11.

5% ausztr. érték.	67.50	Loyd	229.
5% nemzeti kölcsön	78.60	Pesti lánchid	340.
5% metalliques	71.80	Éjszaki vasut	191.
5% magy. földi kőt.	63.50	Államvasut	270.
1854 ki állampapírok	350.	Nyug. vasut	173.
1839 ki	120.	Déli	154.50
1854 ki	111.50	Tiszai	105.
Comoi	15.50	Fardabizai	—
Hűtelorszaj	101.25	Amsterdani 100 holl. f.	—
1% Dunagöch. soroz.	101.50	Angsburg 100 f. é. d.	—
Hg Esterházy " 40 flos	31.	Frankfurt 100 f. d. d.	—
Hg Salm " 40 flos	41.50	Hamburg 100 m. h.	169.
Hg Pálffy " 40 flos	38.	London 10 f. st.	9.25
Hg Clary " 40 flos	37.50	Páris 100 frank.	50.50
Gr. St. Genois " 40 flos	38.50	Bukarest oláh piasz	13.50
Budai " 40 flos	37.75	Konstantinápoly 100 lvr. p.	—
Hg Windischg. " 20 flos	22.75	Cs. koronás	17.35
Gr. Waldstein " 20 flos	28.	Cs. arany	6.
		Ezüst 100 értért	126.50

Pest, 1860. Nyomatott Wodianer F-nél, Erzsébet tér 3. szám.

VASUTMENETEK.

INDULÁS.

Pestől Váradra, Dobreenbe: 5 órak. regg.
Szolnokról Aradra: 3 ó. 57 p. d. u.
N-Váradra 10 ó 43 p. regg.
Páspók-Ladányról N-Várad: 12 ó. 53 p. d. u.
Szolnokról Deb. Miskolc: 10 ó. 3 p. regg.
Pestől Arad. Temesvárr: 4 ó. 15 p. d. u. 5 ó. r.
Szegedről Temesvárr: 11 ó. 34 p. éj. 2 ó. d. u.
Pásp.-Ladányról Szol.-Arad: 1 ó. 14 p. d. u.
Miskolcra! Pestre: 5 ó. 52 p. r.
Debrecenről Pestre: 11 ó 35 p. reg.
N. Váradról Pásp.-Ladányra: 9 ó. 30 d. e.
Aradról Pestre: 9 ó. 51 p. e.
Temesvárról Szegedre: 7 ó. 54 p. 5 ó. 10 p. r.
Szegedről Pestre: 1 ó. éj. 12 ó. del.
Pestől Bácsbe: 9 óca r. 9 ó. 25 p. est.
Új-Szolnyról Bácsbe: 2 óra 5 p. délután.
Bécsből Pestre: 6 ó. 30 p. r. 7 órak. est.
" Győr-Uj-Sázonra: 8 ó. r. 4 ó. 40 p. d. u.

I. Év
Szerk
Ad
B.
figyelm
rendszer
elleni a
előidéz
említett
leghatál
nyeny m
pai korm
gyalazat
egyházi
minden
várad la
cristak le
adásak le
fanatism
emeltette
fiak is az
gon szola
nek a v
akadunk
A Times
nem meh
fájdalmas
sát ne ha
mában ir
mi sem t
néve. A
fejlődésér
A rablás
Romagná
két-háro
Rómába
roszul v
nagyresz
pedig ros